

The Iranian Association of
Medical Law

The Bioethics and Health
Law Institute

The Approach of International Health Law in Facing the Environmental Consequences of Oil Trade

Morteza Torabi^{1*}, Seyyed Mohsen Mousavi Mehr², Mehdi Eskandari Khoshgou²

1. Department of Law, Faculty of Humanities, Bu-Ali Sina University, Hamedan, Iran.

2. Department of Law, Hamedan Branch, Islamic Azad University, Hamedan, Iran.

ABSTRACT

Background and Aim: Oil trade, as a macroeconomic activity, can have many negative consequences for communities and ecosystems. Air and water pollution, climate change and destruction of ecosystems are among the challenges that arise as a result of oil activities and directly affect the health of communities, especially in developing countries. This research examines the environmental effects of oil extraction and trade and its effects on public health and evaluates their relationship with international law.

Method: This research is of a theoretical type, the research method is descriptive-analytical and the method of collecting information is library and by referring to books and articles.

Ethical Considerations: In the present research, the principles of trustworthiness, honesty, impartiality and originality of the work have been respected.

Results: The lack of coordination between national regulations and the principles of international law causes insufficient reactions to the environmental effects of the Taft trade. Legal reforms are needed to strengthen existing frameworks and comply with international treaties.

Conclusion: It is vital to strengthen the approaches of international health law and create a balance between economic development and public health protection. By creating effective policies and regulations as well as international cooperation, the negative effects of oil trade will be minimized and public health and the environment will be maintained at different levels.

Keywords: Environment; Environmental Consequences; International Health Law; Oil Trade; Public Health

Corresponding Author: Morteza Torabi; **Email:** torabimorteza@atu.ac.ir

Received: September 26, 2024; **Accepted:** April 11, 2025; **Published Online:** February 10, 2026

Please cite this article as:

Torabi M, Mousavi Mehr SM, Eskandari Khoshgou M. The Approach of International Health Law in Facing the Environmental Consequences of Oil Trade. *Medical Law Journal*. 2025; 19: e57.

رویکرد حقوق بین الملل سلامت در مواجهه با تبعات زیست محیطی ناشی از استخراج و تجارت نفت

مرتضی ترابی^{۱*}، سیدمحسن موسوی مهر^۲، مهدی اسکندری خوشگو^۲

۱. گروه حقوق، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه بوعلی سینا، همدان، ایران.

۲. گروه حقوق، واحد همدان، دانشگاه آزاد اسلامی، همدان، ایران.

چکیده

زمینه و هدف: صنعت نفت به عنوان یکی از عوامل بنیادی توسعه اقتصادی، عواقب منفی زیادی برای جوامع و زیست بومها به همراه داشته است. آلودگی هوا و آب، تغییرات اقلیمی و تخریب اکوسیستمها، از جمله چالش هایی هستند که در نتیجه فعالیت های نفتی پدید می آیند و به طور مستقیم سلامتی جوامع را به ویژه در کشورهای در حال توسعه تحت تأثیر قرار می دهند. پژوهش حاضر به بررسی آثار زیست محیطی ناشی از استخراج و تجارت نفت و تأثیرات آن بر سلامت عمومی پرداخته و ارتباط آن ها با حقوق بین الملل را مورد ارزیابی قرار می دهد.

روش: این تحقیق از نوع نظری بوده، روش تحقیق، توصیفی - تحلیلی و روش گردآوری اطلاعات، کتابخانه ای و با مراجعه به کتب و مقالات صورت گرفته است.

ملاحظات اخلاقی: در تحقیق حاضر، اصل امانتداری، صداقت، بی طرفی و اصالت اثر رعایت شده است.

یافته ها: فقدان هماهنگی بین مقررات ملی و اصول حقوق بین الملل، موجب ناکافی بودن واکنش ها به آثار زیست محیطی ناشی از استخراج و تجارت نفت می شود. اصلاحات قانونی برای تقویت چهارچوب های موجود و تطابق با معاهدات بین المللی مورد نیاز است.

نتیجه گیری: تقویت رویکردهای حقوق بین الملل سلامت و ایجاد یک توازن میان توسعه اقتصادی و حفاظت از سلامت عمومی امری حیاتی است. با ایجاد سیاست ها و مقررات مؤثر و همچنین همکاری های بین المللی، آثار منفی ناشی از استخراج و تجارت نفت به حداقل می رسد و سلامت عمومی و محیط زیست در سطوح مختلف حفظ می گردد.

واژگان کلیدی: استخراج و تجارت نفت؛ تبعات زیست محیطی؛ حقوق بین الملل سلامت؛ سلامت عمومی؛ محیط زیست

نویسنده مسئول: مرتضی ترابی؛ پست الکترونیک: torabimorteza@atu.ac.ir

تاریخ دریافت: ۱۴۰۳/۰۷/۰۵؛ تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۱/۲۲؛ تاریخ انتشار: ۱۴۰۴/۱۱/۲۱

خواهشمند است این مقاله به روش زیر مورد استناد قرار گیرد:

Torabi M, Mousavi Mehr SM, Eskandari Khoshgou M. The Approach of International Health Law in Facing the Environmental Consequences of Oil Trade. Medical Law Journal. 2025; 19: e57.

مقدمه

فرایند استخراج، پالایش و فروش نفت به ویژه در کشورهای در حال توسعه، بسیاری از جوامع را در معرض آلودگی‌های شدید و کاهش کیفیت زندگی قرار داده است. بیشترین حوادث و تلفات در سایت‌های حفاری نفت و گاز در خاورمیانه و جنوب شرقی آسیا ثبت شده است (۱). در سال ۲۰۱۶ مؤسسه ملی ایمنی و بهداشت حرفه‌ای ایالات متحده با استفاده از یافته‌های حوادث، از جمله حادثه نشت نفت Deepwater Horizon توصیه می‌کند که کارفرمایان گرمای محیطی را کنترل و گرمای متابولیک تولیدشده توسط کارگران را مشخص کنند (۲). تغییرات منفی در محیط به اضافه چیزهای خطرناک یا مضر یک تعریف ساده از آلودگی است. در اصول اعلامیه استکهلم ۱۹۷۲ و اعلامیه ریو ۱۹۹۲ تنها به این نکته اشاره شده است که برای حفاظت از محیط زیست باید از «آلودگی» جلوگیری کرد، اما تعریف روشنی از آلودگی ارائه نشده است (۳). آلودگی ناشی از استخراج و فرآوری نفت به تمامی جنبه‌های زندگی بشر آسیب می‌زند و به بروز مشکلات جدی در حوزه سلامت می‌انجامد. در این راستا، حقوق بین‌الملل به عنوان یک چهارچوب قانونی قادر است نقش کلیدی در مدیریت این چالش‌ها ایفا نماید. نقایص و خلأهای قانونی در این حوزه، ضرورت پژوهش در این زمینه را بیش از پیش نمایان می‌سازد، به ویژه در شرایطی که کشورهای مختلف با چالش‌های زیست‌محیطی و بهداشتی شناخته‌شده مواجه هستند، ضرورت وجود یک رویکرد جامع در حوزه حقوق بین‌الملل سلامت برای محافظت از سلامت انسان‌ها و حفاظت از محیط زیست اهمیتی دوچندان پیدا می‌کند. اکنون این پرسش مطرح می‌شود که آیا رویکردهای فعلی حقوق بین‌الملل قادر به محافظت از سلامت عمومی در برابر آثار منفی ناشی از استخراج و تجارت نفت هستند؟ صنایع نفت به نحوی غیر قابل انکار به توسعه اقتصادی کمک می‌کنند، اما این توسعه با آسیب‌های جدی به محیط زیست و تبعات بهداشتی همراه است. بنابراین وضعیت فعلی قوانین بین‌المللی در این زمینه همچنان برای ارتقای سلامت عمومی

و حفاظت از محیط زیست ناکافی است و این موضوع می‌طلبد که بررسی‌های دقیق‌تری درباره عوامل و ساختارهای قانونی موجود و نیازمندی‌های عملیاتی جدید صورت گیرد. در پژوهش حاضر، به دنبال شناسایی چالش‌های اصلی در نظام حقوقی بین‌الملل و ارائه راهکارهایی هستیم که قادرند به بهبود وضعیت فعلی یاری رسانند. هدف اصلی این پژوهش بررسی و تحلیل رویکرد حقوق بین‌الملل در حوزه بهداشت عمومی و تأثیرات ناشی از استخراج و تجارت نفت بر سلامت جامعه و محیط زیست است. ضرورت این تحقیق به ویژه در شرایط کنونی که بحران‌های جهانی، از جمله تغییرات اقلیمی، بحران آب و افزایش هزینه‌ها به وضوح نمایان است، احساس می‌شود. کشورهای در حال توسعه، به دلیل مسائل اقتصادی، فرهنگی و اجتماعی غالباً در معرض آسیب‌های بیشتری هستند و این خود منجر به افزایش نیاز به سازوکارهای حقوقی مناسب برای حفاظت از سلامت عمومی و محیط زیست می‌شود. اهمیت این پژوهش در چندین جنبه نمایان می‌شود: اولاً، این پژوهش زیرساخت‌های قانونی موجود را در راستای حقوق بین‌الملل سلامت بررسی کرده و به شناسایی نقاط ضعف موجود در نظام حقوقی بین‌الملل می‌پردازد، همچنین تحلیل چالش‌های قانونی و تجزیه و تحلیل اثرات ناشی از فعال‌سازی اصل پیشگیری در زمینه بهداشت عمومی، یک راهکار مؤثر برای تقویت اعتبار حقوق بین‌الملل در مواجهه با بحران‌های بهداشتی و زیست‌محیطی می‌باشد؛ ثانیاً، این تحقیق، سنگ بنای یک مدل پایدار برای تعامل حقوق بین‌الملل و حقایق زیست‌محیطی و بهداشتی است که کشورهای در حال توسعه می‌توانند از آن بهره‌برداری نمایند. فرضیه اصلی این پژوهش بدین صورت عنوان می‌شود: «رویکردهای کنونی حقوق بین‌الملل نمی‌توانند به طور کامل و مؤثر از سلامت عمومی در برابر تبعات زیست‌محیطی ناشی از استخراج و تجارت نفت محافظت نمایند، بنابراین نیاز به اصلاحات و توسعه سازوکارهای قانونی جدید وجود دارد.» این فرضیه بر اساس بررسی‌های انجام‌شده و جمع‌آوری داده‌های معتبر استوار است و دارای مبنایی علمی و تجربی قوی است.

روش

این تحقیق از نوع نظری بوده، روش تحقیق، توصیفی - تحلیلی و روش گردآوری اطلاعات، کتابخانه‌ای و با مراجعه به کتب و مقالات صورت گرفته است.

ملاحظات اخلاقی

در پژوهش حاضر جنبه‌های اخلاقی مطالعه کتابخانه‌ای شامل اصالت متون، صداقت و امانتداری رعایت شده است.

یافته‌ها

در حال حاضر، حقوق بین‌الملل سلامت به طور مؤثر از سلامت عمومی در برابر آثار زیست‌محیطی ناشی از استخراج و تجارت نفت حمایت نمی‌کند، به خصوص، می‌توان به نیاز به اصلاحات قانونی و به روزکردن استانداردهای بین‌المللی اشاره کرد، به طوری که این استانداردها با تغییرات و تحولات زمانه هماهنگ بوده و در برابر چالش‌های جدیدی که از ناحیه صنعت نفت به وجود می‌آید، واکنش مناسب داشته باشند. عدم هماهنگی بین‌المللی و تضاد در قوانین دولتی به بروز، چالش‌های جدی در زمینه سلامت عمومی و محیط زیست در پی داشته است.

بحث

۱. مفاهیم: در این بخش، به بررسی مفاهیم کلیدی موجود در پژوهش حاضر، خواهیم پرداخت.

۱-۱. حقوق بین‌الملل سلامت: حقوق بین‌الملل سلامت، به مجموعه‌ای از اصول و مقررات اطلاق می‌گردد که بر تلاش‌های بین‌المللی برای ارتقای سلامت عمومی تأکید دارند. حقوق بین‌الملل سلامت، به وظایف دولت‌ها و سازمان‌های بین‌المللی در راستای حفاظت از سلامت مردم پرداخته و سبب شناسایی و تضمین حقوق بشر مرتبط با سلامت می‌گردد (۴). سازمان جهانی بهداشت، به عنوان کلیدی‌ترین نهاد بین‌المللی در حقوق سلامت، بر پایه‌گذاری استانداردهای جهانی برای حفاظت از سلامت عمومی فعالیت می‌کند. اساسنامه سازمان جهانی بهداشت بیان می‌دارد که سلامت یک حالت کامل از

سلامت، می‌بایست مقررات ملی خود را با استانداردهای بین‌المللی تطبیق دهند. به عنوان مثال، قوانینی که مربوط به کنترل آلودگی و رعایت استانداردهای زیست‌محیطی هستند، باید در سطح ملی تقویت شوند تا بتوانند به صورت مؤثری با پیامدهای سلامت عمومی ناشی از تجارت نفت برخورد نمایند (۶).

۱-۲. استخراج و تجارت نفت: نفت، از جمله کالاهای راهبردی جهان و به عنوان یکی از مهم‌ترین عوامل تأثیرگذار بر اقتصاد کشورها شناخته می‌شود (۷). استخراج نفت یکی از مهم‌ترین مراحل در صنعت نفت است و به فرآیند جمع‌آوری نفت خام از زیر زمین یا بستر دریا اشاره دارد. استخراج نفت به اوایل قرن نوزدهم بازمی‌گردد. با کشف نفت در ایالت پنسیلوانیا در سال ۱۸۵۹، توسعه صنعت نفت آغاز شد. به تدریج، فناوری‌های جدید و روش‌های استخراج به کار گرفته شد که به افزایش کارایی استخراج و بهره‌وری بیشتر انجامید. فرآیند استخراج نفت به چند مرحله اصلی تقسیم می‌شود: ۱- شناسایی و ارزیابی مخازن: قبل از استخراج، نیاز به شناسایی مکان‌های حاوی نفت خام وجود دارد. فرایند مذکور شامل دو مرحله می‌باشد: - تحلیل ساختارهای زمین‌شناسی و استفاده از فناوری‌های طیفی و لرزه‌نگاری برای شناسایی وجود نفت؛ - حفر چاه‌هایی برای تأیید اطلاعات جمع‌آوری‌شده و تعیین حجم نفت موجود؛ ۲- حفاری چاه: پس از شناسایی مخازن، مرحله حفاری شروع می‌شود که شامل: - روش سنتی حفاری چاه به سمت عمق؛ - بهینه‌سازی جهت‌گیری چاه برای بهره‌کشی مؤثرتر از مخازن و دسترسی به نقاط مختلف؛ - استخراج و تولید نفت:

پس از حفاری، فرآیند استخراج شروع می‌شود: ۱- برای خروج نفت، فشار را با استفاده از روش‌های مختلف مانند تزریق آب یا گاز به مخازن افزایش می‌دهند؛ ۲- استفاده از پمپ‌ها برای استخراج نفت خام از چاه. استخراج نفت به عنوان یکی از ارکان اصلی صنعت نفت، مخصوصاً در کشورهای تولیدکننده، نقش حیاتی ایفا می‌نماید. با این حال، چالش‌هایی، از جمله تأثیرات زیست‌محیطی و مشکلات اقتصادی در چنین حوزه‌ای

وجود دارد. مدیریت پایدار و استفاده از فناوری‌های نوین سبب کاهش این چالش‌ها شده و به توسعه‌ای پایدار و مسئولانه در صنعت نفت منجر می‌گردد. تجارت نفت به عنوان یکی از کهن‌ترین فعالیت‌های اقتصادی انسان‌ها از سده‌ها پیش با استفاده از منابع طبیعی نفت در مناطقی نظیر ایران، چین و... آغاز گردید. باستانی‌ترین استفاده از نفت شامل سوزاندن نفت برای روشنایی و درمان‌های پزشکی و نیز استفاده در ساخت و سازها بوده است. پیشرفت‌های علمی و شیمیایی در قرن هجدهم و نوزدهم باعث شد تا افراد به کشف و استخراج نفت به عنوان منبع انرژی و خام بپردازند. این موضوع در دهه‌های بعدی به ویژه در سده نوزدهم، با پیشرفت‌های صنعتی و اختراع موتور بخار به یک صنعت تبدیل شد. صنعت نفت پس از جنگ جهانی دوم شاهد تحولات عمده‌ای شد که به شکل‌گیری نظم جدید اقتصادی و سیاسی در جهان منتهی گردید (۸). بعد از جنگ، رشد اقتصادی در کشورهای صنعتی و به ویژه در ایالات متحده و اروپا، موجب افزایش تقاضا برای نفت به عنوان یک منبع انرژی حیاتی شد. در سال ۱۹۶۰ به منظور کنترل عرضه و قیمت نفت، کشورهای تولیدکننده نفت عمدتاً در خاورمیانه به تأسیس سازمان کشورهای صادرکننده نفت (اوپک) اقدام کردند. سازمان اوپک، تأثیر عمده‌ای در مدیریت بازار نفت داشت و توانست به سطح قیمت‌ها و دیگر عوامل مؤثر بر صنعت نفت اثرگذار باشد. در دهه‌های ۱۹۷۰ و ۱۹۸۰، نفت به عنوان یک سلاح سیاسی به کار گرفته شد. به عنوان مثال، تحریم‌های نفتی عربستان سعودی در سال ۱۹۷۳ علیه کشورهای حامی اسرائیل، بر بازار جهانی تأثیر گذاشت و قیمت نفت را به طرز چشم‌گیری افزایش داد (۹). نفت یکی از اصلی‌ترین منابع درآمدی در بسیاری از کشورهای تولیدکننده مانند عربستان سعودی، ایران، عراق و برخی کشورهای آفریقایی است. درآمدهای نفتی به دولت‌ها امکان می‌دهد که سرمایه‌گذاری‌های قابل توجهی در زیرساخت‌ها، آموزش، بهداشت و خدمات عمومی داشته باشند. سرمایه‌گذاری‌ها به رشد اقتصادی و بالارفتن سطح زندگی مردم یاری می‌رسانند. نفت به عنوان یکی از مهم‌ترین کالاها در اقتصاد جهانی شناخته می‌شود و نوسانات قیمت آن تأثیرات عمیقی بر اقتصاد جهانی

خواهد داشت. قیمت نفت به عنوان یک شاخص اقتصادی، تحت تأثیر عواملی مانند تولید، تقاضا، حوادث طبیعی، بحران‌های سیاسی و دیپلماتیک و تحولات اجتماعی قرار دارد. نوسانات شدید قیمت‌ها باعث بحران‌های مالی در کشورهای وابسته به نفت و نیز کشورهای مصرف‌کننده گردیده است. وابستگی کشورها به نفت باعث شده تا روابط دیپلماتیک و سیاسی تحت تأثیر تولید و صادرات نفت قرار گیرد. وابستگی کشورها به نفت، اختلافات و رقابت‌های بین‌المللی را به همراه دارد. بروز ناآرامی‌های سیاسی، تغییرات در تولید «مثلاً توسط اوپک» و تغییرات در سیاست‌های اقتصادی کشورهای واردکننده و صادرکننده به بروز نوسانات شدید در قیمت‌ها می‌انجامد. نوسانات قیمتی، باعث کاهش تمایل سرمایه‌گذاران به سرمایه‌گذاری در پروژه‌های نفتی و انرژی می‌گردند و در نتیجه کاهش تولید و اشتغال در این بخش را در پی دارند. جنگ‌ها و بحران‌های امنیتی در مناطق غنی از نفت، همواره تهدیدی جدی برای تولید و صادرات نفت بوده‌اند. به عنوان مثال، جنگ خلیج فارس ۹۱-۱۹۹۰ تأثیر شدیدی بر بازار جهانی نفت داشت. کشورها برای مدیریت بحران‌ها و جلوگیری از اثرات منفی ناشی از تنش‌های جهانی باید از استراتژی‌های مؤثری استفاده نمایند (۱۰).

۲. تبعات زیست‌محیطی ناشی از استخراج و تجارت نفت: نشت نفت به آب‌های زیرزمینی و منابع آبی به دلیل نشت مخازن یا نشت مواد شیمیایی از خطوط لوله رخ می‌دهد و عواقب جدی برای اکوسیستم‌های آبی به همراه دارند. نشت‌های نفتی مانند «نشت اکسون والدیز» در سال ۱۹۸۹، به مساحت‌های وسیعی از دریاها و سواحل آسیب می‌زنند. نشت‌های نفتی، حیات موجودات دریایی نظیر پرندگان، ماهی‌ها و دیگر جانداران را تهدید می‌کنند و به مدت طولانی اکوسیستم‌ها را مختل می‌نمایند. برخی مواد شیمیایی که در عملیات استخراج یا پالایش استفاده می‌شوند، به آب‌ها راه پیدا کرده و باعث بروز مشکلات بهداشتی نظیر عفونت‌های رودهای و بیماری‌های دیگر می‌گردند. مواد شیمیایی برای کارگران نفت و گاز هم خطرناک هستند. عمده مواد شیمیایی که برای

کارگران نفت و گاز خطرناک باشد، عبارت‌اند از: سولفید هیدروژن، مایعات حفاری، سیلیس، جیوه و فلزات سنگین (۱۱). کیفیت هوا به مقدار قابل توجهی به فعالیت‌های نفتی بستگی دارد. سوزاندن سوخت‌های فسیلی، از جمله نفت، مقدار زیادی کربن دی‌اکسید و متان را به اتمسفر وارد می‌کند که به تغییرات اقلیمی دامن می‌زند. گازهای مذکور نه تنها به گرم‌شدن زمین یاری می‌رسانند، بلکه قادرند اثرات مضر محسوسی بر سلامت عمومی داشته باشند، به ویژه در مناطق شهری که آلودگی هوا به شکل آسمانی خود را نشان می‌دهد. ذرات معلق و گازهایی مانند اکسید نیتروژن و اکسید گوگرد به سلامت انسان آسیب می‌زنند و قادر هستند عوارضی نظیر بیماری‌های تنفسی، بیماری‌های قلبی و افزایش خطر ابتلا به سرطان‌ها را ایجاد نمایند. تحقیقات نشان داده است که ساکنان مناطق نزدیک به پالایشگاه‌ها و منابع نفتی در معرض خطر بیشتری از این بیماری‌ها قرار دارند. استخراج نفت معمولاً نیاز به زیرساخت‌های بزرگ و تغییرات زمین‌ساختی دارد که سبب تخریب زیستگاه‌های طبیعی می‌شود (۱۲). مناطق جنگلی و پلوتون‌های طبیعی تحت تأثیر فعالیت‌های نفتی، به شدت آسیب‌پذیرند. از بین‌رفتن زیستگاه‌ها به کاهش تنوع زیستی، نابودی گونه‌های جانوری و گیاهی و در نهایت موجب به خطرانداختن تعاملات اکولوژیکی می‌گردد. تغییرات اقلیمی ناشی از فعالیت‌های صنعتی و به ویژه استخراج و مصرف سوخت‌های فسیلی، یکی از جدی‌ترین چالش‌های قرن حاضر می‌باشد. تغییرات آب و هوایی، بر مقادیر بارش، چرخه‌های هیدرولوژیک و سطح دریاها تأثیر می‌گذارد. افزایش تعداد و شدت بلایای طبیعی نظیر طوفان‌ها و سیل‌ها به طور مستقیم با تغییرات اقلیمی مرتبط است (۱۳). بلایای طبیعی به بی‌پناهی، بیکاری و ناامنی غذایی می‌انجامد و آسیب‌های جدی به سلامت عمومی وارد می‌آورند. بخارها و آلاینده‌های ناشی از استخراج و سوزاندن نفت، اثرات جدی بر دستگاه تنفسی انسان‌ها می‌گذارند. مشکلات تنفسی به خصوص در کودکان و افراد مسن که سیستم ایمنی ضعیف‌تری دارند، بیشتر مشاهده می‌شود. گازهایی که در فرایند پالایش نفت

مشترکی را برای کنترل و مدیریت آسیب‌های ناشی از آلودگی و بهبود سلامت عمومی طراحی و اجرا می‌نمایند. سازمان‌های غیر دولتی و جامعه مدنی نیز به عنوان صدای جوامع محلی عمل می‌کنند و به نظارت بر عملکرد دولت‌ها، شرکت‌های نفتی و نهادهای بین‌المللی در زمینه حقوق سلامت و محیط زیست یاری می‌رسانند (۱۴). آلودگی ناشی از استخراج و تجارت نفت به شدت بر روی کیفیت محیط زیست و سلامت انسان‌ها تأثیرگذار است.

۴. اقدامات کشورهای نفت‌خیز در مواجهه با چالش‌های ناشی از استخراج و تجارت نفت: تلاش برای تدوین مقررات و سیاست‌های مؤثر، به ویژه در حوزه حقوق بین‌الملل و کنوانسیون‌های جهانی، موجب کاهش تأثیرات منفی ناشی از استخراج و تجارت نفت می‌گردد. کنوانسیون چهارچوب سازمان ملل متحد درباره تغییر اقلیم که به طور رسمی در سال ۱۹۹۲ به تصویب رسید، هدفش کاهش انتشار گازهای گلخانه‌ای و مقابله با تغییرات آب و هوایی است. اعضای این کنوانسیون، متعهد به کاهش تقاضا برای سوخت‌های فسیلی و ترویج استفاده از منابع انرژی تجدیدپذیر می‌باشند. نهادهای ملزم به ثبت و گزارش انتشار گازهای گلخانه‌ای خود هستند. میثاق بین‌المللی حقوق اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی به ویژه بند ۱۲ آن به سلامت عمومی اشاره دارد. بر اساس این میثاق، دولت‌ها موظف به تأمین بهداشت و سلامتی شهروندان خود می‌باشند و باید برنامه‌های خاصی برای مقابله با مشکلات بهداشتی ناشی از آلودگی‌های زیست‌محیطی ایجاد کنند. کنوانسیون بین‌المللی حمایت از تنوع زیستی به حفظ تنوع زیستی و جلوگیری از تخریب زیستگاه‌ها می‌پردازد (۱۵). با توجه به تأثیر عمیق کارخانجات نفتی بر اکوسیستم‌ها، دولت‌ها مستلزم رعایت پروتکل‌هایی هستند که از این تنوع پشتیبانی کند. حق به زندگی به عنوان یک حق بنیادی بشر به عنوان پایه‌ای برای تمام حقوق دیگر در نظر گرفته می‌شود. دولت‌ها موظف به ایجاد شرایطی هستند که افراد از سلامت و محیط سالم برخوردار باشند. حق به توسعه پایدار ایجاب می‌کند که نسل‌های آینده نیز بتوانند از منابع طبیعی بهره‌برداری نمایند.

آزاد می‌شوند، به کیفیت هوای داخلی خانه‌ها آسیب می‌رسانند و باعث بروز مشکلات غیر قابل جبرانی در زمینه سلامت عمومی می‌گردند. تأثیرات منفی ناشی از قرارگرفتن در معرض هیدروکربن‌ها و شرایط زیست‌محیطی نامناسب بر سلامت روانی افراد بسیار مشهود است. زندگی در مناطق آلوده و مواجهه با خطرات ناشی از آلودگی به بروز استرس، اضطراب و مشکلات روانی می‌انجامد. شرایط نامساعد محیطی و ناامنی، کیفیت زندگی را به شدت تحت تأثیر قرار می‌دهد. انسان‌هایی که در نزدیکی منابع آلوده به نفت زندگی می‌کنند، با خطر بیشتری از ابتلا به بیماری‌های مزمن، از جمله سرطان‌ها و بیماری‌های قلبی رو به رو هستند. مواد شیمیایی سمی که در جریان استخراج و پالایش نفت آزاد می‌گردند، باعث افزایش خطر ابتلا به انواع مختلف سرطان‌ها، به ویژه سرطان‌های ریه و مثانه، می‌شوند.

۳. دیدگاه‌های حقوق بین‌الملل در خصوص چالش‌های زیست‌محیطی و سلامت: برای مقابله با چالش‌های بهداشتی و زیست‌محیطی ناشی از تجارت نفت، نیاز به رویکردهای حقوقی و سیاسی جامع وجود دارد. دولت‌ها طبق معاهدات بین‌المللی ملزم به انجام اقداماتی هستند که سلامت و رفاه عمومی را تضمین نماید. همچنین کشورها ملزم به اجرای مقررات زیست‌محیطی و حفظ طبیعت می‌باشند، از جمله این معاهدات، می‌توان به کنوانسیون چهارچوب سازمان ملل متحد درباره تغییر اقلیم و کنوانسیون تنوع زیستی اشاره نمود که هدف آن‌ها کاهش تأثیرات منفی بر روی سلامت عمومی و محیط زیست است. میثاق‌های بین‌المللی حقوق بشر، دولت‌ها را ملزم به تأمین حق بهداشت و محیط زیست سالم می‌کنند. این مسأله مستلزم آن است که دولت‌ها به طور فعال اقداماتی برای کاهش آلودگی و حفاظت از سلامت عمومی انجام دهند. توسعه همکاری‌های جهانی در حوزه بهداشت و محیط زیست، به تقویت پاسخ‌های بین‌المللی به تبعات ناشی از تجارت نفت یاری می‌رساند. به اشتراک‌گذاری داده‌ها و تجربیات در زمینه بیماری‌های ناشی از آلودگی به افزایش آگاهی و تحریک اقدام‌های مشترک می‌انجامد. نهادهای بین‌المللی، برنامه‌های

در سیاستگذاری‌ها باید به اصول توسعه پایدار توجه ویژه‌ای شود، به ویژه برای جلوگیری از آسیب‌های جدی به سلامت و محیط زیست. نروژ به عنوان یک الگوی موفق در مدیریت منابع نفتی و جلوگیری از آلودگی شناخته می‌شود. با تأسیس «صندوق نفتی»، درآمد حاصل از نفت به طور مؤثر برای توسعه زیرساخت‌ها و بهبود سطح زندگی مردم مورد استفاده قرار می‌گیرد. نروژ قوانین سخت‌گیرانه‌ای برای کاهش آسیب‌های زیست‌محیطی ناشی از استخراج نفت و گاز دارد و بر نظارت دقیق بر شرکت‌های نفتی تأکید می‌کند. همچنین نروژ در حال حرکت به سمت تولید انرژی‌های تجدیدپذیر است. نیجریه، با وجود غنای نفتی‌اش، با چالش‌های عمده‌ای در زمینه حفظ محیط زیست و بهداشت عمومی مواجه است. نشت‌های مکرر نفت و آلودگی‌های ناشی از عملیات نفتی باعث ایجاد بحران‌های بهداشت عمومی و زیست‌محیطی در نیجریه شده و ضعف در نظارت و فساد در نهادهای دولتی نیجریه موجب افزایش این مشکلات گردیده است. در عین حال، نهادهای غیر دولتی و فعالان اجتماعی نیجریه در تلاش برای معرفی مقررات ویژه‌ای برای حفاظت از محیط زیست و بهبود وضعیت بهداشتی هستند. کانادا به عنوان نمونه‌ای موفق در اجرای مقررات مدافع محیط زیست شناخته می‌شود. کانادا دارای سیاست‌های واضحی در زمینه حفاظت از محیط زیست و استانداردهای سخت‌گیرانه‌ای برای صنعت نفت است. تمام فعالیت‌های نفتی در کانادا تحت نظارت دقیق قرار دارند و مقررات زیست‌محیطی به طور مداوم به روزرسانی می‌گردند. دولت کانادا از تحقیق و توسعه فناوری‌های پاک در صنعت نفت حمایت می‌کند (۱۶). کشورهای موفق معمولاً سیستم‌های نظارتی مؤثری دارند که شامل شفافیت و پاسخگویی می‌شود. مشارکت مؤثر جوامع محلی و نهادهای غیر دولتی در سیاستگذاری‌ها به ویژه در زمینه استخراج نفت موجب شفافیت و بهبود شرایط زیست‌محیطی می‌گردد. یکی از مشکلات اصلی، تضاد میان منافع اقتصادی و حفاظت از محیط زیست است. دولت‌ها در بسیاری از موارد به ویژه در کشورهای در حال توسعه، به دلیل فشارهای اقتصادی و نیاز به درآمد از

استخراج نفت، حاضر به کاهش تأثیرات زیست‌محیطی و بهداشتی ناشی از این عمل نمی‌شوند. در بسیاری از کشورها، فقدان منابع مالی و انسانی برای نظارت مؤثر بر پروژه‌های نفتی باعث بروز بحران‌های جدی برای سلامت عمومی و محیط زیست می‌گردد. با توجه به چالش‌های ناشی از تجارت نفت، مانند آلودگی محیط زیست، مفاسد اجتماعی و اثرات بهداشتی منفی، ضروری است که راهکارهایی مبتنی بر تجارب موفق کشورهای دیگر ارائه گردد. کشورها باید قوانینی وضع کنند که شامل الزامات زیست‌محیطی برای فعالیت‌های نفتی باشد. قوانین باید بر اساس بهترین شیوه‌ها و تجربیات کشورهای موفق، به ویژه نروژ و کانادا طراحی شوند (۱۷). نهادهای نظارتی باید مستقل از فشارهای اقتصادی و سیاسی عمل نمایند و می‌بایست ابزارهای کافی جهت نظارت بر فعالیت‌ها و بررسی گزارش‌های زیست‌محیطی داشته باشند. کشورهای تولیدکننده و مصرف‌کننده نفت باید به معاهدات بین‌المللی برای حمایت از فناوری‌های سبز و کاهش انتشار گازهای گلخانه‌ای بپیوندند. کشورهای عضو باید در اجرای مؤثر کنوانسیون‌های بین‌المللی، نظیر کنوانسیون چهارچوب سازمان ملل متحد درباره تغییر اقلیم، اقدامات لازم را به عمل آورند و در گزارش‌دهی به سازمان‌های بین‌المللی شفاف باشند (۱۸).

۵. بررسی رویکرد نهادهای بین‌المللی در خصوص

خطرات زیست‌محیطی ناشی از استخراج و تجارت نفت

۵-۱. سازمان بهداشت جهانی: سازمان بهداشت جهانی، پروتکل‌های بهداشتی مخصوصی برای کشورهای تولیدکننده نفت ارائه می‌دهد که نیازمندی‌های خاصی برای پایش و ارزیابی خطرات بهداشتی ناشی از آلودگی‌های نفتی را مشخص می‌کند. پروتکل‌های بهداشتی به شناسایی و پیشگیری از بیماری‌ها کمک می‌نمایند. سازمان، با همکاری مؤسسات پژوهشی، بر روی شیوع بیماری‌ها به خصوص در مناطق نفت خیز مطالعه می‌کند. بررسی شیوع بیماری‌ها مانند آسم، بیماری مزمن انسداد ریوی و سرطان‌های خاص ناشی از آلودگی‌های نفتی، از جمله این موارد است. سازمان بهداشت

جهانی، کمپین‌های جهانی را برای آگاه‌سازی عمومی در مورد خطرات سلامتی ناشی از تجارت نفت و آلودگی‌های محیطی راه‌اندازی می‌کند. سازمان بهداشت جهانی، به تولید و توزیع مواد آموزشی درباره پیشگیری از بیماری‌ها و اثرات بهداشتی ناشی از آلودگی‌های محیطی می‌پردازد. منابع شامل کتابچه‌ها، ویدئوها و نرم‌افزارهای آموزشی برای سیستم‌های بهداشتی می‌باشد. سازمان، به کشورها در تهیه و اجرای قوانین و مقررات بهداشتی که به طور خاص مربوط به صنایع نفتی است، مشاوره می‌دهد. سازمان بهداشت جهانی، شبکه‌های همکاری بین‌المللی را برای تبادل اطلاعات و تجارب بهترین روش‌ها در مدیریت سلامت عمومی ایجاد می‌کند. شبکه‌ها به کشورها کمک می‌کنند تا از تجربیات یکدیگر بیاموزند و راهکارهای موفق را به کار گیرند (۱۹).

۵-۲. برنامه محیط زیست سازمان ملل: برنامه محیط زیست سازمان ملل، با استفاده از مدل‌های علمی، تأثیرات زیست‌محیطی ناشی از فعالیت‌های نفتی را ارزیابی می‌کند. بررسی آلودگی‌های هوایی، آبی و خاکی و تأثیر آن‌ها بر اکوسیستم‌ها و سلامت مردم، از جمله این موارد می‌باشد. برنامه محیط زیست سازمان ملل، به تهیه گزارش‌های سالانه در زمینه وضعیت محیط زیست در مناطق نفت‌خیز و آسیب‌پذیر پرداخته و این اطلاعات را به صورت عمومی منتشر می‌کند. برنامه سازمان ملل، به کشورهای مختلف معیارهایی برای پایش و اجرای پروژه‌های نفتی پایدار معرفی می‌کند. معیارها شامل الزامات برای کاهش انتشارات، جلوگیری از آلودگی و ترویج بازیافت می‌باشند. برنامه محیط زیست سازمان ملل، با تأمین مالی و مشاوره به پروژه‌های سبز که به دنبال کاهش وابستگی به سوخت‌های فسیلی هستند، یاری می‌رساند. پروژه‌هایی در زمینه انرژی‌های تجدیدپذیر و فناوری‌های پاک از جمله این موارد هستند.

۵-۳. سازمان بین‌المللی کار: سازمان بین‌المللی کار، استانداردهای جهانی را برای ایمنی و بهداشت کار در صنعت نفت تهیه کرده و از طریق برنامه‌های آموزشی آن‌ها را ترویج می‌دهد. برنامه‌ها به حفاظت از کارگران و کاهش حوادث

شغلی کمک می‌کنند. سازمان بین‌المللی کار، برنامه‌های آموزشی عملی برای کارگران و مدیران در زمینه ایمنی کار را به منظور دقیق‌تر پیاده‌سازی این استانداردها ارائه می‌دهد. سازمان بر شرایط کاری در صنعت نفت نظارت می‌کند و به کارگران کمک می‌نماید تا حقوق و مزایای خود را بشناسند. سازمان از طریق کمیته‌های مشورتی، مشکلات کارگران را شناسایی نموده و راه‌حلهایی برای بهبود وضعیت آن‌ها ارائه می‌دهد. قانون ایمنی و سلامت در ساخت تأسیسات دریایی ثابت در صنعت نفت و گاز، توسط سازمان بین‌المللی کار در سال ۱۹۸۱ منتشر شده است. تقریباً همه خطرات بهداشتی مشترک در صنعت، در کار فراساحلی نیز وجود دارد (۲۰). گزارش‌های سازمان بین‌المللی کار از خطرات شیمیایی (مواد سمی، خورنده، مواد حساسیت‌زا و مواد حساس‌کننده و سرطان‌زاها)، خطرات فیزیکی، خطرات بیولوژیکی، خطرات ارگونومیک و خطرات روانی - اجتماعی در ارتباط با هر یک از کارها یا مکان به استرس روانی کمک می‌کنند، نام برده است (۲۱)، گرچه جزئیات مانند مواد شیمیایی مورد استفاده تغییر کرده و برخی از خطرات جدید ظهور کرده‌اند، خطرات کار فراساحلی بسیار مشابه آنچه که بیش از ۲۰ سال پیش توسط سازمان بین‌المللی کار به رسمیت شناخته شده است، می‌باشد (۲۲). با توجه به نگرانی‌هایی که از نظر بهداشت و ایمنی وجود دارد، صنایع نفت و گاز میلیون‌ها دلار را برای حفاظت و ایمنی نیروی کار حفاری خود هزینه می‌کند (۲۳). نقش سازمان جهانی بهداشت و دیگر نهادهای بین‌المللی در مدیریت خطرات ناشی از تجارت نفت نقشی انتقالی و چندوجهی است (۲۴).

۶. مسئولیت‌های بین‌المللی دولت‌ها در قبال آلودگی‌های زیست‌محیطی ناشی از استخراج و تجارت نفت: در حالی که جامعه جهانی هنوز نتوانسته است به طور موفقیت‌آمیزی به مشکلات زیست محیطی در مقیاس بزرگ، مانند تغییرات آب و هوا و گرمایش جهانی رسیدگی کند، تفاوت‌های قابل توجهی در بین جوامع در رابطه با عملکرد زیست محیطی وجود دارد. دولت، اغلب نقش محوری در حفاظت از محیط زیست ایفا می‌نماید. به عنوان مثال، دولت از طریق اجرای سیاست‌های

زیست‌محیطی مستقیماً از محیط زیست محافظت می‌کند و یا مشکلات اقدام جمعی زیست‌محیطی را حل می‌نماید (۲۵). در همین حال، چشم‌انداز دولت‌ها برای افزایش تلاش‌های خود جهت حفاظت از محیط زیست در نهایت به حمایت عمومی متکی است، زیرا تزلزل حمایت‌ها ممکن است محدودیت‌های اساسی را بر بلندپروازی‌های سیاست زیست‌محیطی دولت‌ها تحمیل کند. برای تسهیل شرایطی که تحت آن می‌توان سیاست‌های زیست‌محیطی مؤثر و بالقوه پرهزینه را با موفقیت اجرا کرد، داشتن درک خوبی از فرآیندهای حمایت شهروندان از سیاست‌های زیست‌محیطی بسیار مهم است. صرف نظر از مفهوم حاکمیت دولت در حقوق بین‌الملل عمومی و حقوق بین‌الملل محیط زیست، یکی از موانع اصلی توسعه حقوق بین‌الملل محیط زیست، عدم تمایل دولت‌ها به تفویض اختیار یا محدودکردن آن به نفع سازمان‌های زیست محیطی در سطح بین‌المللی است. ساختار سیاسی دولت همواره تمایل به قدرت دارد و علاقه‌ای به تفویض آن به سایر مراکز قدرت و تصمیم‌گیری ندارد. از سوی دیگر، تقابل و تضاد منافع بازیگران اصلی حقوق بین‌الملل (دولت‌ها) در خصوص حفاظت از محیط زیست که ناشی از حاکمیت ملی دولت‌ها است، توسعه و گسترش حقوق بین‌الملل را به چالش می‌کشد. تضاد منافع کشورهای در حال توسعه و توسعه‌یافته در اعمال و اجرای مقررات و قواعد حقوق بین‌الملل محیط زیست نیز از محدودیت‌های پیش روی این رشته حقوقی است (۲۶). با وجود اصل مسئولیت مشترک اما متمایز، در بسیاری از منابع حقوق بین‌الملل محیط زیست، تعارض این دو گروه از دولت‌های توسعه یافته و در حال توسعه دیده می‌شود. نظر مشورتی دیوان بین‌المللی دادگستری در خصوص مشروعیت تهدید به استفاده یا استفاده از سلاح هسته‌ای در سال ۱۹۹۶ نیز نمونه بارز فشار وارده بر این نهاد بین‌المللی از سوی کشورهای صاحب سلاح هسته‌ای است، اگرچه یکی از اصول مهمی که از زمان اعلامیه استکهلم در سال ۱۹۷۲ در بیانیه‌های زیست محیطی بین‌المللی مطرح شده است، اصل حاکمیت است که در واقع بازتعریف حاکمیت دولت‌ها و تعریف

جدیدی از مفهوم حاکمیت است. در حقوق بین‌الملل محیط زیست بر مفهوم «استفاده منصفانه و معقول» از سرزمین تأکید شده است، اما سایه حاکمیت مطلق همچنان بر حقوق بین‌الملل محیط زیست سنگینی می‌کند. مشکل اساسی، نحوه مشارکت دولت‌ها در اعمال این نوع حاکمیت است. مواضع مختلف کشورها نسبت به چشم‌انداز زیست‌محیطی جهان، از جمله کشورهای شمالی که امکان نفوذ و هدایت سرمایه‌های بین‌المللی و سرعت‌بخشیدن به فرآیندهای مختلف را دارند، مایه نگرانی است. به عنوان مثال امتناع ایالات متحده آمریکا برای تصویب یک توافق بزرگ در دولت‌های اخیر و در نتیجه تنش‌های ایجادشده با اروپا و ژاپن و اعتراض کشورهای جنوبی، تأثیر به سزایی در روند حاکمیت بین‌المللی محیط زیست داشته است (۲۷). بنابراین امتناع کشوری مانند آمریکا از تعهدات زیست‌محیطی بین‌المللی، پیامدهای فاجعه‌باری در اعتبار و استفاده از سیاست‌های حاکمیت زیست‌محیطی ابداع‌شده توسط سایر کشورهای شمالی خواهد داشت و مشروعیت این کشورها در میان کشورهای جنوبی از بین خواهد رفت. عنوان دریافت‌کننده کمک‌های زیست‌محیطی به دلیل عدم همکاری و هماهنگی کشورهای کمک‌کننده از بین رفته و خطر عدم همکاری نهادها و تعلیق کمک‌ها را به دنبال خواهد داشت. چنین موضوعی در مورد کنوانسیون تنوع زیستی و پروتکل کیوتو و سازمان توسعه ملل متحد به وضوح مشهود است. در واقع بحران‌ها و چالش‌های حاکمیت محیطی بین‌المللی در جایگاه مدیریت کثرت‌گرا باید سیاست‌ها و فعالیت‌های اجتماعی و زیست‌محیطی خاصی را با تلفیق تجربه و دانش در قالب نهادهای مختلف و عوامل اجتماعی مؤثر در نظر بگیرد. اعمال افزایش مشکلات زیست‌محیطی از نظر تغییرات اقلیمی، از بین‌رفتن تنوع زیستی و تخریب اکوسیستم‌های طبیعی، افزایش آلودگی، اصل احتیاط و موجودات تراریخته، خطر تشعشعات هسته‌ای، کمبود آب شیرین در مقیاس بسیار زیاد به عنوان تهدید باید از عوامل مؤثر باشد. اقدامات انجام شده و در حال انجام برای حفاظت از محیط زیست در برابر هشدارهای جامعه علمی ناکافی است و

اصلاحات لازم برای بهبود این روند حفاظتی نیازمند زمان، انرژی، منابع مالی و مهم‌تر از همه مذاکرات و رایزنی‌های دیپلماتیک است. در حال حاضر ثابت شده است که بحران جدی تخریب محیط زیست و ناتوانی در مقابله با آن، مسأله همه کشورهاست، اما تفاوت مستمر و کندی پیشرفت سازماندهی این بحران، یکی از چالش‌های جدی حاکمیت است. دولت‌ها به لحاظ حقوقی موظف به رعایت استانداردهای سلامت عمومی و حفاظت از محیط زیست می‌باشند. اسناد مختلفی وجود دارد که به حفاظت از سلامت عمومی و محیط زیست مرتبط هستند، مانند اساسنامه سازمان بهداشت جهانی و کنوانسیون چهارچوب سازمان ملل متحد درباره تغییر اقلیم، دولت‌ها ملزم به رعایت توافقات و اجرای الزامات آن‌ها در راستای کاهش آلودگی‌های زیست‌محیطی می‌باشند. اصول حقوق بین‌الملل عمومی مانند حق هر فرد به سلامت و محیط زیست سالم، مسئولیت دولت‌ها در قبال حفاظت از این حقوق را تشدید می‌نماید (۲۸). دولت‌ها باید توجه داشته باشند که محیط زیست و سلامت عمومی به طور جدایی‌ناپذیری به هم مرتبط‌اند و این مسأله مسئولیت اخلاقی آن‌ها را در قبال جامعه و نسل‌های آینده نمایان می‌کند. دولت‌ها باید به جوامع محلی که تحت تأثیر آلودگی نفت قرار دارند، به ویژه جوامع بومی، توجه ویژه‌ای داشته باشند و برنامه‌های جبرانی و بهداشتی را برای آن‌ها پیاده‌سازی کنند. آلودگی‌های ناشی از تجارت نفت فراتر از مرزها و نواحی محلی است و به همین دلیل همکاری‌های بین‌المللی برای مقابله با این چالش ضروری می‌باشد. کشورهای مختلف باید به توافقات مشترک برای کاهش آلودگی‌های زیست‌محیطی و حفاظت از سلامت عمومی بپردازند. مشارکت در سازمان‌های بین‌المللی نظیر سازمان بهداشت جهانی و برنامه محیط زیست سازمان ملل، به دولت‌ها کمک می‌کند تا استانداردهای بین‌المللی را رعایت نمایند و در زمینه سلامت عمومی و محیط زیست به تبادل نظر بپردازند. ایجاد سیستم‌های نظارتی مؤثر برای کنترل آلودگی‌های ناشی از صنعت نفت و اطمینان از رعایت استانداردهای بهداشتی الزامی است. بازرسی‌های منظم، مجوزهای زیست‌محیطی و ارزیابی‌های اثرات زیست‌محیطی، از

جمله این موارد می‌باشد. دولت‌ها باید ساختارهای قانونی و حکومتی لازم برای تنبیه شرکت‌های نقض‌کننده و جبران خسارت برای آسیب‌دیدگان از آلودگی‌ها را فراهم آورند. این امر نه تنها شامل جبران خسارت اقتصادی است، بلکه شامل اصلاح رفتار نیز می‌باشد. مسئولیت‌های بین‌المللی دولت‌ها در قبال آلودگی‌های زیست‌محیطی ناشی از تجارت نفت از منظر حقوق بین‌الملل سلامت شامل ابعاد حقوقی، اخلاقی و همکاری‌های بین‌المللی است (۲۹). در راستای بهبود سلامت عمومی و حفاظت از محیط زیست، دولت‌ها می‌بایست یک رویکرد جامع و هماهنگ اتخاذ نمایند که نه تنها به تأمین سلامت فعلی، بلکه به حفاظت از آینده نیز توجه داشته باشد. نظام‌های حقوقی، همکاری‌های بین‌المللی و نظارت مؤثر به عنوان ابزارهایی برای تحقق این مسئولیت‌ها به شمار می‌آیند.

نتیجه‌گیری

صنعت نفت به عنوان یکی از ارکان اصلی توسعه اقتصاد در سطح جهانی، با وجود مزایای فراوانی که برای توسعه و رشد اقتصادی به ارمغان می‌آورد، پیامدهای ناهنجار و بی‌سابقه‌ای در حوزه‌های زیست‌محیطی و سلامت عمومی داشته است. با توجه به گستردگی و پیچیدگی چالش‌های ناشی از استخراج و تجارت نفت، تقویت قوانین و رویکردهای حقوق بین‌الملل سلامت اجتناب‌ناپذیر است. آلودگی شیمیایی ناشی از نفت، گازهای سمی و مواد زائد به محیط زیست، به افزایش خطر ابتلا به بیماری‌های تنفسی و عواقب جدی برای سلامت عمومی منجر می‌شود، اگرچه برخی از کنوانسیون‌ها و توافق‌نامه‌های بین‌المللی برای حفاظت از سلامت عمومی و محیط زیست تعبیه شده‌اند، اما ضعف در اجرای این مقررات و عدم همکاری میان کشورها، بسیاری از این تلاش‌ها را ناکام می‌گذارد. برای مثال، معاهدات بین‌المللی نظیر «کنوانسیون چهارچوب سازمان ملل متحد درباره تغییر اقلیم» در سطح تئوری ظرفیت‌های بالایی دارند، اما در عمل به دلیل تعهدات غیر الزام‌آور و نبود یک سازوکار اجرایی مؤثر، به تحقق اهداف خود ناچیز مانده‌اند. در واقع، آلودگی ناشی از استخراج نفت

ممکن است نه تنها سلامت افراد را تهدید کند، بلکه بر روی معیشت افراد در مناطق آسیب‌دیده نیز تأثیر منفی گذارد. به عنوان نمونه، جوامع محلی در کشورهای تولیدکننده نفت، به دلیل آلودگی‌های مربوط به صنعت نفت، با مشکلات جدی در زمینه بهداشت و درمان مواجه می‌شوند که این امر خود موجب تشدید فقر و نابرابری‌های اجتماعی می‌گردد. کشورهای مختلف باید با یکدیگر همکاری بیشتری داشته باشند تا بتوانند به تبادل اطلاعات، تجربیات و منابع در راستای مدیریت بهینه آثار استخراج و تجارت نفت بپردازند.

مشارکت نویسندگان

مرتضی ترابی: ارائه ایده، نگارش مقاله، گردآوری منابع.
سیدمحسن موسوی مهر: نگارش مقاله، گردآوری منابع.
مهدی اسکندری خوشگو: ارائه ایده، نگارش مقاله.
نویسندگان نسخه نهایی را مطالعه و تأیید نموده و مسئولیت پاسخگویی در قبال پژوهش را پذیرفته‌اند.

تشکر و قدردانی

ابراز نشده است.

تضاد منافع

نویسندگان هیچ‌گونه تضاد منافع احتمالی را در رابطه با تحقیق، تألیف و انتشار این مقاله اعلام نکرده‌اند.

تأمین مالی

نویسندگان اظهار می‌نمایند که هیچ‌گونه حمایت مالی برای تحقیق، تألیف و انتشار این مقاله دریافت نکرده‌اند.

بیانیه هوش مصنوعی

در چیدمان این پژوهش، از هوش مصنوعی استفاده نشده است.

References

1. Mohajeri L, Zahed MA, Pakravan M. Workers Health and Well-being Challenges in the Upstream Sector in Oil and Gas Industry. *Journal of Toloo-e Behdasht*. 2020; 19(6): 108-120. [Persian]
2. King BS, West C, Gibbins JD, Wiegand DM, Evans SM. Health hazard evaluation of deepwater horizon response workers. *Health Hazard Evaluation Report HETA 2010-0115 & 2010-0129-3138*. New York, NY: CDC Publication; 2011; 1(1): 1-24.
3. Yadav UK, Dewan R, Verma N, Singh A. Prominent Safety and Health Hazards during Crude Extraction: A Review of Process. *Journal of Failure Analysis and Prevention*. 2021; 1(3): 1-6.
4. Human Rights and Equal Opportunity Commission. *Social justice report 2005*. Canberra: Human Rights Equality Commission; 2005.
5. DuBois M. Covilian protection and humanitarian advocacy, strategies and (false?) dilemmas. *Humanitarian Exch*. 2008; 39(1): 12-15.
6. Hunt P. Report of the UN Special Rapporteur on the right to the highest attainable standard of health to the United Nations General Assembly UN Doc A/63/263, 2008. New York: United Nations; 2008. p.1-100.
7. Assadzadeh A, Salmani Bishak MR, Parishani M, Mansouri B. The Effects of Oil Revenue Shocks on Health Expenditures in Iran. *Health Information Management*. 2014; 11(7): 880-888.
8. Kilian L. Not All Oil Price Shocks Are Alike: Disentangling Demand and Supply Shocks in the Crude Oil Market. *American Economic Review*. 2009; 99(3): 1053-69.
9. Lubik TA, Schorfheide F. Do central banks respond to exchange rate movements? A structural investigation. *Journal of Monetary Economics*. 2007; 54(4): 1069-1087.
10. Nakamura E, Steinsson J. Five facts about prices: A re-evaluation of menu cost models. *The Quarterly Journal of Economics*. 2008; 123(4): 1415-1464.
11. Ross JK. Offshore industry shift work-health and social considerations. *Occup Med (Lond)*. 2009; 59(5): 310-5.
12. Justiniano A, Primiceri GE, Tambalotti A. Investment shocks and the relative price of investment. *Review of Economic Dynamics*. 2011; 14(1): 101-121.
13. Roberts R, Flin R. Unlocking the Potential: Understanding the Psychological Factors That Influence Technology Adoption in the Upstream Oil and Gas Industry. *SPE Journal*. 2020; 25(1): 515-528.
14. Downie M, Gosling D. Offshore Helicopter Travel: Is the UK Oil and Gas Industry Failing Workers?. *New Solutions: A Journal of Environmental and Occupational Health Policy*. 2020; 29(4): 504-518.
15. Anticona C, Bergdahl A, Lundh Alegre Y, Sebastian MS. Lead opsure in indigenous communities of the Amazon basin, Peru Ine Hyg Environ Health Intetniel. *Elsevier Gribl*. 2011; 171215: 59-63.
16. Crowther ME, Ferguson SA, Vincent GE, Reynolds AC. Non-Pharmacological Interventions to Improve Chronic Disease Risk Factors and Sleep in Shift Workers: A Systematic Review and Meta-Analysis. *Clocks & Sleep*. 2021; 3(1): 132-184.
17. Justiniano A, Preston B. Can structural small open-economy models account for the influence of foreign disturbances?. *Journal of International Economics*. 2010; 81(1): 61-74.
18. Parkes KR. Shift schedules on North Sea oil,gas installations: A systematic review of their impact on performance, safety and health. *Safety Science*. 2012; 50(7): 1636-1651.
19. Anticona C, Beradahl IA, Sebastian MS. Leed exposure among children from native communities of the Peruvian Amazon basin. *Rev Panam Salad Publica*. 2012; 31(1): 296-302.
20. HSC. Health and safety commission Annual report. London: HSE Books; 1996.
21. Mette J, Velasco Garrido M, Harth V, Preisser AM, Mache S. Healthy offshore workforce A qualitative study on offshore wind employees' occupational strain, health and coping. *BMC Public Health*. 2018; 18(1): 172-190.
22. Niven K, McLeod R. Offshore industry: Management of health hazards in the upstream petroleum industry. *Occupational Medicine*. 2009; 59(5): 304-309.
23. Asad M, Razali H, Mehmood SQ, Sherwani F, Aamir M. Identification of Hazardous Nature of Well Drilling Operation With Associated Potential Hazards at Oil and Gas Extraction Industries; an Explanatory Approach. New York City: 4th Scientific Conference on Occupational Safety and Health: Sci-COSH; 2016. p.85-92.
24. Yang Y. Reforming Health, Safety and Environmental Regulation for Offshore Operations in China: Risk and Resilience Approaches Sustainability. *Occupational Medicine*. 2019; 11(9): 1-13.

25. Mansbridge J. The Role of the State in Governing the Commons. *Environmental Science & Policy*. 2014; 36(1): 8-10.
26. Sands P, Peel J, Fabra A, MacKenzie R. The environment and international society: Issues, concepts and definitions. Cambridge: Cambridge University Press; 2012.
27. Kponee KZ, Chiger A, Kakulu I, Vorhees D, herger-Bemays W. Petroleum contaminated water and health wmpptoms a cross-sectional pilot study in a munal Nigerian community. *Enviton Heal (internet)*. *Environmental Health. Occupational Medicine*. 2015; 1486(1): 1-20.
28. Emerson J, Daniel CE, Mark AL, Christine K, Valentina M, Alex de S, et al. *Environmental Performance Index*. New Haven: Yale Center for Environmental Law and Policy; 2010.
29. Hurtig AK, San Sebastian M. Incidence of childhood leukemia and oil exploitation in the Amazon besin of Ecuador. *Int Occup Environ Health*. 2004; 10(3): 245-250.